

Тема 6. Перевірка та оформлення результатів інвентаризації

1. Перевірка результатів інвентаризації.
2. Оформлення результатів інвентаризації.
3. Відображення результатів інвентаризації в обліку.

1. Перевірка результатів інвентаризації

Висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку, які наводяться в *звірельних відомостях*, та пропозиції щодо їх врегулювання відображаються інвентаризаційною комісією у *протоколі*, що складається після закінчення інвентаризації і передається на розгляд та затвердження керівнику підприємства. У *протоколі наводяться*: причини нестач, втрат, лишків, а також пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач в межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей із зазначенням причин та вжитих заходів щодо запобігання таким втратам і нестачам. Підприємства можуть додавати до протоколів іншу інформацію, що є суттєвою для прийняття рішень щодо визнання і оцінки активів і зобов'язань та розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності.

Протокол інвентаризаційної комісії затверджується керівником підприємства *протягом 5 робочих днів* після завершення інвентаризації.

Результати інвентаризації на підставі затвердженого протоколу інвентаризаційної комісії відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності *того звітного періоду, у якому закінчена інвентаризація*.

2. Оформлення результатів інвентаризації

Виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку регулюються підприємствами в такому порядку:

- *основні засоби, нематеріальні активи, які виявлені в лишках*, підлягають оприбуткуванню зі збільшенням доходів майбутніх періодів (доходів спеціального фонду бюджетної установи);
- *цінні папери, грошові кошти, їх еквіваленти та інші оборотні матеріальні цінності, які виявлені в лишках*, підлягають оприбуткуванню зі

збільшенням доходу звітного періоду підприємства (доходу спеціального фонду бюджетної установи);

- нестача запасів у межах установлених норм природного убутку, виявлена під час інвентаризації, списується за розпорядженням керівника підприємства на витрати. Норми природного убутку можуть застосовуватися лише у разі виявлення фактичних нестач і після взаємозаліку нестач цінностей і лишків внаслідок пересортиці. За відсутності норм природного убутку втрата розглядається як нестача понад норму;

- нестача цінностей понад норми природного убутку, а також втрати від псування цінностей списуються з балансу та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством.

Взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортиці допускається тільки щодо запасів *однакового найменування і в тотожній кількості* за умови, що лишки і нестачі утворились за один і той самий період, що перевіряється, та в однієї і тієї самої матеріально відповідальної особи.

Міністерства, інші органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать підприємства, можуть установлювати порядок, відповідно до якого такий залік може бути допущений стосовно однієї і тієї самої групи запасів, якщо цінності, що входять до її складу, мають схожість за зовнішнім виглядом або упаковані в однакову тару (у разі відпуску їх без розпаковки тари).

У разі взаємозаліку нестач і лишків внаслідок пересортиці, коли вартість запасів, що виявились у нестачі, більше вартості запасів, що виявились у надлишку, різниця вартості повинна бути віднесена на винних осіб.

Якщо особи, винні в пересортиці, не встановлені, то сумові різниці розглядаються як нестачі цінностей понад норми природного убутку з віднесенням їх до складу витрат у порядку, визначеному пунктом 4 розділу 4 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. За такими сумовими різницями в протоколах інвентаризаційної комісії повинні бути наведені причини, з яких різниці не можуть бути віднесені на винних осіб.

Перевищення вартості запасів, що виявились у лишку, порівняно з вартістю запасів, що виявились у нестачі внаслідок пересортиці, відноситься на збільшення даних обліку відповідних запасів та доходів у порядку, визначеному пунктом 4 розділу 4 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань.

Розмір збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається відповідно до законодавства.

Бюджетними установами у разі встановлення нестач або втрат, які виникли внаслідок зловживань, відповідні матеріали протягом 5 днів після встановлення нестач і втрат передаються правоохоронним органам, а на суму виявлених нестач і втрат подається цивільний позов.

3. Відображення результатів інвентаризації в обліку

Оприбуткування надлишку сировини

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОВЕДЕННЯ З ОБЛІКУ НАДЛИШКУ ТМЦ			
Господарські операції	Дт	Кт	Сума
причина надлишку – помилка МВО або бухгалтерії:			
оприбуткований цемент, виявлений у надлишку (= 2 грн × 75 кг)	201*	719	150,00
дохід від іншої операційної діяльності віднесений до фінансового результату операційної діяльності	719	791	150,00
причина надлишку – тимчасова відсутність документів від постачальника («невідфактурована» поставка):			
оприбуткований цемент після отримання документів від постачальника (неплатника ПДВ**)	201	631	150,00
причина надлишку – помилкове списання впродовж періоду поточного року:			
оприбуткований цемент методом «червоне сторно»	[23]	[201]	-150,00
причина надлишку – помилкове списання у минулому році, який уже закритий:			
оприбуткований цемент через коригування залишку нерозподіленого прибутку***	201	441	150,00
якщо причина надлишку – неоприбуткування власної продукції:			
оприбуткований цемент, який є продукцією власного виробництва	26	23	150,00
* може бути й субрахунок 205 «Будівельні матеріали» у підприємств-забудовників;			
** якщо платник ПДВ, то податковий кредит визнається лише після реєстрації ПН;			
*** стандартний метод виправлення помилок, передбачений НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»			

Облік нестачі сировини (в межах природного убутку)

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОВЕДЕННЯ З ОБЛІКУ НЕСТАЧІ ТМЦ (у межах природного убутку)				
№	Господарські операції	Дт	Кт	Сума
1	списана виявлена нестача молока у межах природного убутку ($=20 \text{ грн} \times 0,4 = 8$)	947	201	8,00
2	інші витрати операційної діяльності віднесені на фінансовий результат від операційної діяльності	791	947	8,00

Облік нестачі сировини (понад норми природного убутку)

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОВЕДЕННЯ З ОБЛІКУ НЕСТАЧІ ТМЦ (понад природний убуток)				
№	Господарські операції	Дт	Кт	Сума
якщо винна особа не встановлена:				
1	списана виявлена нестача цементу ($= 2 \text{ грн} \times 75 \text{ кг}$) до інших витрат операційної діяльності	947	281	150,00
2	нарахований ПДВ відповідно до п. 198.5 ПК, бо цемент не був використаний у господарській діяльності ($=150 \text{ грн} \times 0,2 = 30$)	947 (949*)	6431	30,00
3	зареєстрована зведена ПН впродовж 20 к. дн з кінця місяця	6431	641/ пдв	30,00
4	інші витрати віднесено на фінансовий результат операційної діяльності	791	947 (949)	180,00
якщо нестачу віднесено на винну особу:				
1	списана виявлена нестачу цементу ($= 2 \text{ грн} \times 75 \text{ кг}$) на інші витрати операційної діяльності	947	281	150,00
2	відображена сума нестачі, яку має відшкодувати матеріально відповідальна особа, що включає ПДВ ($=150 + 30$)	072		180,00
3	сума нестачі віднесена на винну особу та визнано інші доходи операційної діяльності	375	716	180,00
4	нарахований ПДВ відповідно до п. 188.1 ПК (умовне постачання) ($=150 \text{ грн} \times 0,2 = 30$)	716	6431	30,00
5	зареєстрована ПН (отримувач – неплатник)	6431	641/ пдв	30,00
6	сума нестачі утримана з зарплати	661	375	180,00
7	нестача списана з позабалансового обліку після відшкодування матеріально відповідальною особою збитків		072	180,00
8	інші доходи операційної діяльності віднесені на фінансовий результат від операційної діяльності	716	791	150,00
9	інші витрати операційної діяльності віднесені на фінансовий результат від операційної діяльності	791	947	150,00

Надлишок МНМА

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК НАДЛИШКІВ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ				
№	Господарські операції	Дт	Кт	Сума
оприбуткування раніше неоприбуткованого монітора – документи відсутні*:				
1	оприбуткований монітор, неоприбуткування якого виявили під час інвентаризації	112	746	3500,00
2	нарахована амортизація МНМА у складі адміністративних витрат методом 50/50 ($= 3500 \times 0,5$)	92	132	1750,00
3	інші доходи віднесено на фінансовий результат іншої діяльності	746	793	3500,00
4	адміністративні витрати віднесені на фінансовий результат операційної діяльності	791	92	1750,00
оприбуткування раніше неоприбуткованого монітора – документи відсутні (альтернативний варіант):				
1	оприбуткований монітор, неоприбуткування якого виявили під час інвентаризації	112	69	3500,00
2	нарахована амортизація МНМА методом 50/50 ($= 3500 \text{ грн} \times 0,5$)	92	132	1750,00
3	доходи майбутніх періодів визнані у складі інших доходів (підстава – пп. «е» п. 24 <u>Додатка</u> до Методрекомендацій № 561)	69	745	1750,00
4	інші доходи віднесено на фінансовий результат іншої діяльності	745	793	1750,00
5	адміністративні витрати віднесені на фінансовий результат операційної діяльності	791	92	1750,00
оприбуткування раніше неоприбуткованого монітора – є договір дарування:				
1	оприбуткований подарований монітор, неоприбуткування якого виявили під час інвентаризації	112	424	3500,00
2	нарахована амортизація МНМА у складі адміністративних витрат методом 50/50 ($= 3500 \times 0,5$)	92	132	1750,00
3	визнаний дохід у розмірі нарахованої амортизації, бо монітор був подарований	424	745	1750,00
4	доходи віднесені на фінансовий результат іншої діяльності	745	793	1750,00
5	адміністративні витрати віднесені на фінансовий результат операційної діяльності	791	92	1750,00

Нестача основних засобів

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК НЕСТАЧІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ				
№	Господарські операції	Дт	Кт	Сума
1	ноутбук у сумі залишкової вартості списаний через нестачу (= 20000 – 12000) на інші витрати	976	104	8000,00
2	ноутбук у сумі нарахованого зносу списаний через нестачу	131	104	12000,00
3	нарахований ПДВ на підставі п. 198.5 ПК через негосподарське використання (база нарахування – залишкова вартість монітора, = 8000 грн × 0,2 = 1600)	976	6431	1600,00
4	зареєстрована зведена ПН впродовж 20 к. дн з кінця місяця	6431	641/ пдв	1600,00
5	інші витрати віднесені на фінансовий результат іншої діяльності	793	976	9600,00